

Visitationspredikan Roslagens norra pastorat 24 oktober 2021

21:a söndagen efter Trefaldighet "Samhällsansvar"

Första årgångens texter

Gud älskar trasmattor. Vid ett tillfälle drabba den insikten Martin Lönnebo på ett alldeles särskilt sätt. Han berättar om detta i *Väven. Stora träningsboken för själen*. Han hade rannsakat sig själv och sitt liv. Han tyckte att det mesta var trasor av kunskaper, gärningar, tro, böner och insikter. "Jag lämnar trasor efter mig", tänkte han, "inte ett fullbordat verk".

På natten kom en storslagen dröm till honom. I drömmen såg han en underbar, lysande trasmatta som hade hedersplatsen i ett rum som såg ut som ett tempel. På morgonen när han vaknade kände han sig lycklig och befriad. När Gud får våra trasor i sin hand väver Gud samman dem till vackert mönstrade mattor som värmer våra fötter i vardagslag och har hedersplatsen i kyrkorummet. De lyser upp både templet och vägen dit och hem.

Den här veckan har det varit biskopsvisitation i Roslagens norra pastorat. En visitation innebär att vi tillsammans får tid och möjlighet att fundera över och fascineras inför Guds vävkonst här i bygderna och i våra församlingar. I vardagslag är det lätt hänt att vi uppfattar både våra egna liv och församlingslivet som en samling trasor. Trasorna kan vara konfirmandsamlingar, gudstjänster, pilgrimsvandringar och körövningar. De kan vara vackra och färgglada. De kan sprida glädje och hopp. Men det kan vara svårt att se vilka mönster som Gud väver fram av alla dessa trasor samtidigt som vi springer runt på mattorna.

Om vi inte ser något mönster alls – utan bara enskilda trasor – kan vi lätt bli lite uppgivna – precis som Martin Lönnebo blev. Vi kan fråga oss vad det egentligen blir av alla dess trasor. Då kan ibland en biskopsvisitation komma till oss som en dröm. Samtalen och intrycken under en visitation kan bidra till en överblick som leder till eftertanke och ger inspiration eftersom vissa mönster framträder lite tydligare. Ett mönster som har framträtt tydligt för mig under visitationsdagarna kan beskrivas som de små sammanträffandenas mönster.

I onsdags möttes vi till Café Existens i Östhammars församlingssgård. Kvällens tema var psykisk ohälsa och suicid. Strax innan visitationen hade det – som av en händelse – visat sig att det fanns två lediga platser på den Våga fråga-utbildningen som arrangeras av den ideella organisationen *Suicide zero*. Syftet med den utbildningen är att hjälpa oss som medmänniskor att upptäcka varningstecken på psykisk ohälsa och att agera när någon i vår närhet mår dåligt. Arbetet med psykisk ohälsa är ett av de fyra områden som ni i Roslagens norra pastorat lyfter fram som särskilt prioriterade i er församlingsinstruktion. Det arbetet fick nu en extra skjuts framåt genom att två medarbetare i pastoratet fick chansen att gå utbildningen. På så sätt vävde Gud samman små händelser och vardagliga sammanträffanden till ett vackert mönster som vittnar om att det aldrig är kört. Tillsammans med Gud och varandra kan vi rädda liv.

I torsdags fick jag se ytterligare prov på de små sammanträffandenas mönster. Då hade vi ett samtal i Birgittagården vid Hargs kyrka. Vi utgick från boken *Granskogsfolk* av David Thurfjell. Vi berättade för varandra om våra möten med Gud i naturen och vi funderade över vad människor idag längtar efter. Skapelsen och vårt ansvar för skapelsen är ett andra prioriterat område som ni i Roslagens norra pastorat lyfter fram i er församlingsinstruktion. I torsdags kombinerades den tematiken med samtidens intresse för andlighet. Vi frågade oss hur detta intresse är förbundet med kyrkans liv och det samhällsansvar som är temat för den här söndagens texter. Då visade det sig att det finns en bokcirkel här i trakten som samlas i

Svenska kyrkan 

UPPSALA STIFT

skogen och att David Thurfjell passande nog nyss hade varit här och föreläst. På ett likande sätt vävde Gud samman färgglada trasor på ett finurligt sätt när vi i tisdags besökte Vattenfalls gymnasium i Forsmark. Där såg lärare, elever, pastoratets personal och skolans kurator flera möjligheter till ett gemensamt ansvarstagande för de ungdomar som bor på skolans internat.

Det är lätt hänt att vi föreställer oss att Gud väver de små sammanträffandenas mönster alldeles oberoende av oss och våra ansträngningar, men så är inte alltid fallet. Det påminns vi om i dagens episteltext. Aposteln Paulus konstaterar att vi – genom vårt förhållningsätt och vårt bemötande av andra människor – kan bidra till att skapa en kärleksfull miljö och en kultur som ligger i linje med Guds vilja.

Förhållningssättet och bemötandet som Paulus beskriver kan med Ullakarin Nybergs ord sammanfattas som ”empatisk gymnastik”. Ullakarin är psykiater och hon ingick i panelen vid onsdagens Café Existens. Hon talade då om att vi måste våga göra oss tillgängliga för varandra. Vi ska inte dra oss undan de jobbiga samtalen av rädsla för att trampa snett eller trampa någon på tårna. Ett samtal som utgår från en genuin vilja att hjälpa en annan människa vållar inte något ont. I stället är ett sådant samtal ett sätt att stämma in i den ”Delandets sång” som Må-bra-kören sjöng i Öregrunds kyrka i onsdags och som kören faktiskt också har fått sjunga i P4 Uppland. Livet helas när livet delas.

Under visitationen har vi konstaterat att något som utmärker förhållningssätt och bemötande i församlingarna här i Roslagens norra pastorat är att många gärna gör det lilla extra. Det kan handla om att tända marschaller utanför kyrkan. Det kan handla om att baka brödet eller kakorna. Det kan innebära att man erbjuder sig att åka ut med en välkomstpåse till ett nyfött barn eftersom det underlättar för en kollega. Vi lyfter ofta fram hur betydelsefullt det lilla extra är för den människa som får del av den omsorg som det uttrycker. Idag påminns vi dessutom om att det lilla extra är betydelsefullt även i ett större perspektiv. När vi gör det lilla extra tar vi en del av det samhällsansvar som dagens bibeltexter handlar om eftersom vi bidrar till att väva samman människor i välfungerande relationer.

En tredje tematik som ni lyfter fram som ett prioriterat område i er församlingsinstruktion är ambitionen att stärka kyrkans roll i det offentliga rummet. När ni beskriver den ambitionen tar ni fasta på insikten att Gud väver de små sammanträffandenas mönster på ett alldeles särskilt sätt här i Roslagens norra pastorat. Målsättningen som tecknas i församlingsinstruktionen handlar inte främst om att skriva fler debattartiklar, anordna stora demonstrationer eller annonsera mera. I stället uttrycker den er vilja att öka kontaktytorna med människor som bor eller vistas i pastoratet genom att göra det lilla extra. Ni vill finnas också i sammanhang där man ännu inte räknar med kyrkans närvaro eller har insett att den behövs.

Stora och vida kontaktytor gynnar framväxten av de små sammanträffandenas mönster. När vi som kyrka samverkar med andra aktörer korsas ofta människors vägar på så finurliga sätt att det är naturligt att dra slutsatsen att Gud har varit i farten. Ibland leder sammanträffandena till att vi blir fler – precis som profeten Jeremia förutspår i dagens gammaltestamentliga läsning. När människor får chansen att möta kyrkan på en plats som är deras vardagliga arena kan de lättare inse att det finns rum också för dem i kyrkans sammanhang. Som av en händelse kan de upptäcka gospelkören, hitta in i katekumenatet eller svara ja på frågan om de vill engagera sig som förtroendevalda

Profeten Jeremia uppmanar oss i dagens gammaltestamentliga läsning att göra allt vi kan för att platsen där vi befinner oss ska blomstra och att be för den. Vi ska inte bara bry oss om våra

egna sammanhang eller de människor som vi redan känner samhörighet med. Vi ska också våga oss på ett gemensamt ansvarstagande. Jeremia riktade ursprungligen sin uppmaning till ett deporterat folk som sörjde eftersom deras liv hade trasats sönder. Det var så illa ställt att de trodde att nu var det kört. Det kan vi också tro ibland när vi läser larmrapporterna om klimatkrisen eller den tilltagande psykiska ohälsan. Hur ska vi orka eller kunna vända detta?

Temat för biskopsvisitationen har varit ”Det är aldrig kört!” och den hoppfulla hälsningen förknippar jag på ett alldeles särskilt sätt med det fjärde och sista område som ni lyfter fram som ett prioriterat område i er församlingsinstruktion. Ni vill tillsammans med varandra och många andra upptäcka ännu mer av dopet som rit och livsväg. Just nu gör hela Svenska kyrkan en unik satsning på lärande och undervisning. Jag ser att ni här i Roslagens norra pastorat har något alldeles särskilt att bidra med inom ramen för den satsningen. Här i pastoratet är ni ovanligt bra på att följa den uppmaning som har blivit något av en slogan för hela Svenska kyrkans program för lärande och undervisning. Ni undervisar när tillfälle ges. Under visitationen har jag därför fått lära mig lagom mycket mer om målningarna i Valö kyrka och Hargs kyrka. Jag är fortfarande nyfiken på att lära mig ännu mer och det är alltid ett gott tecken. Jag har också fått lära mig mer om den klimatsmarta appen som håller koll på värmen i byggnaderna, om psalm 206 i psalmboken och om min egen dopdag.

Vid några tillfällen under visitationen har jag beskrivit de lärande och undervisande miljöer som blomstrar särskilt praktfullt här i församlingarna som mystagogiska eftersom de leder in i och öppnar upp mer av trons mysterier. De väcker en nyfikenhet som aldrig släcks här på jorden. Mystagogik är ett svårt ord som vi inte använder i vardagslag men det mystagogiska lärandet behöver inte vara särskilt mystiskt. Många gånger är det i stället mycket vardagligt. Det visar Jesus i dagens evangelietext när han använder ett alldagligt mynt för att öppna upp ett hisnande mysterium. Myntet tillhör kejsaren eftersom kejsarens bild finns på myntet. Människan tillhör Gud eftersom människan är Guds avbild. Varje människa är alltså en ikon som återspeglar något av Guds mysterium. Det tar en evighet att upptäcka vad det innebär.

I Uppsala stift kommer vi i framtiden att satsa lite extra på det mystagogiska lärandet och jag hoppas att ni som finns här i Roslagens norra pastorat vill låta era erfarenheter och er kompetens vävas in i den satsningen. I Östhammar är det numera möjligt för människor att fira gudstjänst varje söndag tack vare ert samarbete med Equmeniakyrkan. Genom att göra mer för att få ett blomstrande samarbete också inom Svenska kyrkan – mellan olika församlingar och mellan olika kyrkliga nivåer – kan vi ytterligare bidra till den gemensamma välgång som profeten Jeremia talar om.

Idag får vi följa Jeremias uppmaning att be tillsammans genom att fira mässa här i Börstils kyrka – i livets och skapelsens tecken. Mässans texter är hämtade ur Martin Lönnebos bok *Det visa hjärtat*. I den boken finns ett par rader som väver ihop visitationens innehållsrika dagar på ett finurligt sätt. Lönnebo skriver att helvetets port ligger där man tror att det är kört. Den som deporteras till den platsen behöver få mötas av en människa som bärs av en helt annan tro. I kyrkan bärs vi av en helt annan tro. Vi bekänner att det aldrig är kört eftersom Gud har blivit människa. I Kristus sjunger Gud delandets sång tillsammans med oss och det är helande. Gud väver samman våra små trasor till vackert mönstrade mattor som värmer våra fötter i vardagslag och har hedersplatsen i kyrkorummet. När de rullas ut kan vi och många fler än oss hitta vägar in i trons mysterier, kyrkans sammanhang och det samhällsansvar som är en naturlig del av livet med Gud.

Karin Johannesson, biskop i Uppsala stift